

YAHUDİLİKTE KUTSAL GÜNLER ve BAYRAMLAR

KARAKUŞ

ŞABAT

Yahudiler tarihlerinin başlangıcını Mısır'dan çıkışla başlatırlar.

Ortaçağ'da yaratılışı başlangıç olarak almaya başladılar.

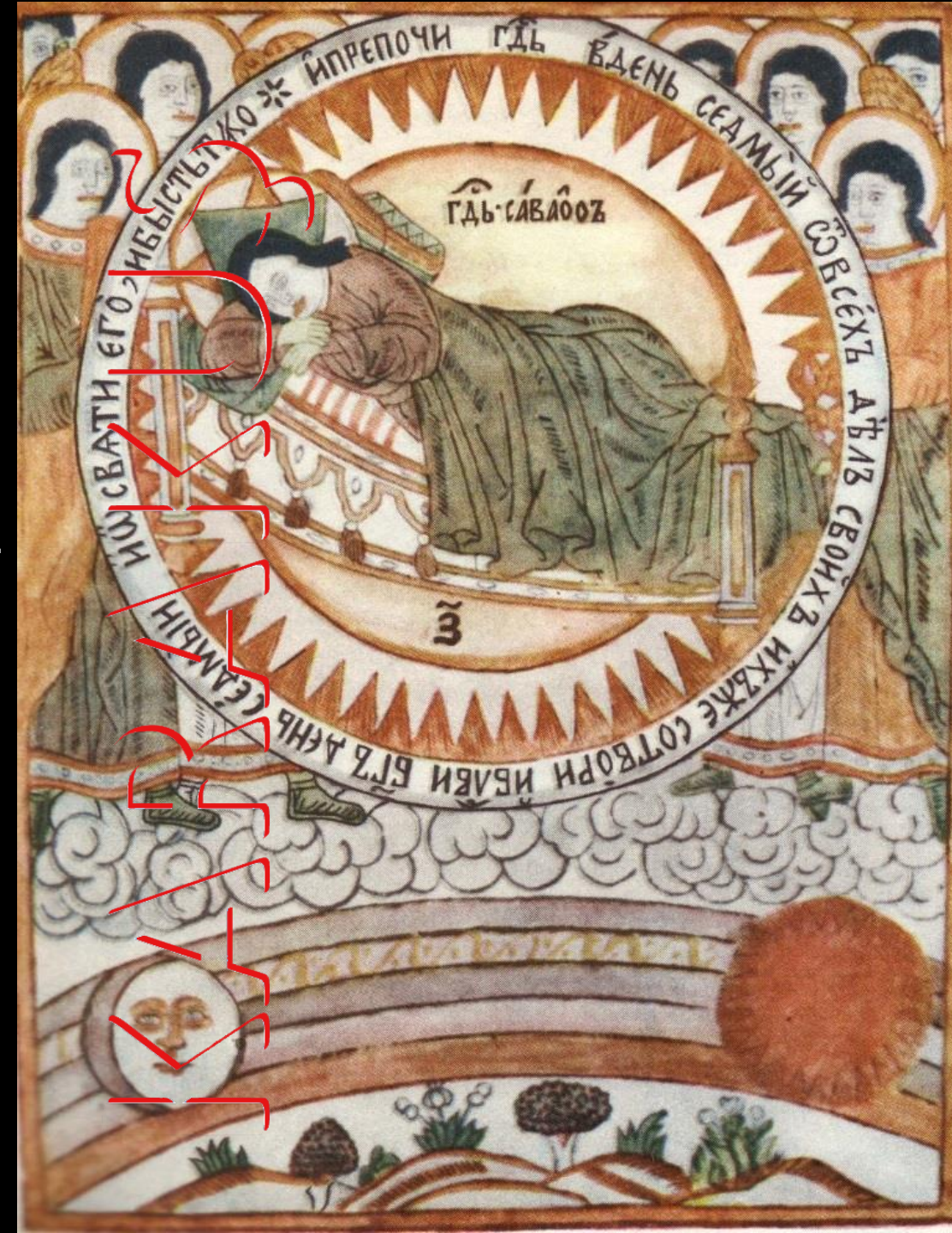
Şabat bu iki başlangıç kabul edilen olayın anması için kutlanır.

Şabat İbranice *shavat* "dinlenmek" anlamına gelmektedir.

Tevrat'a göre Tanrı dünyayı altı günde yaratır ve yedinci gün dinlenir.

Yahudilerde günlerin adı yoktur (Birinci ikinci olarak adlandırılır)

sadece yedinci gün Şabat (Sabbath) adını almıştır.

Tanrı'nın Şabat'ta yattığını tasvir eden,
Rusça (1696) Hıristiyan İncilinden bir çizim.

ŞABAT

Şabat haftalık dinlenme ve ibadet günüdür.

Cuma gün batımından Cumartesi ilk yıldızların görünmesine kadar sürer.

Cuma akşamı tüm Yahudiler Sinagogda bir araya gelirler.

Evde ziyafet çekilir (balık önemli bir menüdür). Bütün gece şarkılar ve ilahiler söylenir.

Bazı dindar Yahudiler bu işi uç noktaya götürerek hiçbir aletin de çalışmasına izin vermezler.

KARAKUŞ

Cuma günü erkekler sinagoga giderek topluca dua ederler.
Şabat başlangıcında önce ışıklar (mumlar) yakılır. Ardından dualar edilir.

Kadının duası bittiğinde Şabat başlamıştır; artık iş yapılmaz.

Sofranın başında baba vardır; yanında Takdis (Kidduş) şarabı ve ekmekler bulunur.

Güneşin batışıyla baba Kidduş Duası'nı okur ve ekmeği bölerek yemek yenilir.

Yemek menüsü genelde balıktır (yeraltı güçlerinin yenilmesi sembolü).

Baba sadece erkek çocuklarına şarap verir.

Yemekten sonra dualar ve Tevrat bölümleri okuması devam eder.

KARAKUŞ

KUTSAL GÜNLER ve BAYRAMLAR

ROŞ ha - ŞANA: Yahudi Takviminde yılbaşdır; Eylül ve Ekim aylarında başlar ve iki gün sürer. Bu günlerde Yahudilerle birlikte tüm insanlığın Tanrı'nın mahkemesine çıktıklarına inanılır. Sinagoglarda ibadet ve tövbe ederek geçirilir. Şofar borusu on kere üflenir: Yaradılış, Tanrı'ya Dönüş, Sina Dağındaki Vahiy, Peygamberlerin Uyarıları, Tapınağın Yıkılışı, İzhak'ın Kurbanı, Büyük Tehlike ve Hesap Günü. Sinagogdan dönünce evde Kiduş duası okunarak ekmek ve elma bala batırılarak yenir. Günahlardan arınmak için nehir kıyısına gidilip bütün ceplerin nehre boşaltılması da uygulanır.

KARAKUŞ

YOM - KİPPUR

Roş Haşana'nın birinci gününden başlayıp on gün süren tövbe zamanının sonundaki kefaret günüdür. Yahudi inancında insanların tanrı katındaki defterleri yılın ilk günü açılıp on günün sonunda mühürlenir. Yahudiler bu günlerde de iş yapmazlar sadece ibadet ve tövbeyle ilgilenirler. Bu dönem küskünler barışır ve mezar ziyareti yapılır. İsrail'de tüm işler durur, kamu işlerine de ara verilir. Günahların affedilmesi için bir günlük oruç tutulur. Mabet dönemindeki kurban törenini sembolik olarak kümes hayvanı (Horoz vb.) kurban ederek uygularlar. Hayvanın bedeli kadar da yoksullara sadaka verilir.

Maurycy Gottlieb (1878)
Polonyalı realist ressam
Yom Kippur'da Dua Eden Yahudiler

KARAKUŞ

KARBAKUS

SUKKOT: Tevrat'ta üç büyük hac bayramı olarak bahsedilir ve erkekler mabede gelip takdim ve kurban sunmakla yükümlüdür. Kefaret gününün beş gün sonrası kutlanır. Hasat dönemine geldiği için 'Hasat Bayramı' da denilir.

SUKKOT: Yahudilerin Mısır'dan çıkışı anısına yapılan ve sekiz gün süren bir bayramdır. Eğlencelerle geçirilen bir bayramdır. Bahçeye çadır/çardak kurulur ve yeşil dallarla süslenir. Bu nedenle 'Çardak Bayramı' da denilir. Bayram boyunca çardakta yemek yenir hatta burada kalınır. Yahudiler için bu da bir çeşit ibadettir.

KARAKUŞ

Sukkot bayramında dört bitki:
Limon, Hurma, Mersin ve Söğüt Dalları
bir arada olarak dört yöne sallanır
ve ilahiler ile Mezmurlar okunur.
Sonra bu dallar şükran için sinagoga götürülür.

KARAKUS

KARAKUS

KAIBAKUS

SİMHA TORA (Tora İle Neşelenmek)

Tevrat'ın hatim bayramıdır. Sukotun hemen arkasından kutlanır. Yıl içinde okunan Tevrat'ın okumasının bitip yeniden başladığı gündür. Dolap'tan çıkarılan Tevrat ruloları sinagogta yedi defa dolandırılır. Bu törene genelde çocuklar da katılır; 'Gençlik Duası' edilir. Çocuklar ellerinde bayraklarla şarkılar söyleyerek dans ederler. Tevrat tomarları kucaklanarak TEVA'nın etrafında dans edilir. Bu tören Yahudilerin Tevrat'ın sözlerini elinde tutmaktan ve bunlara uymaktan duydukları sevinci ifade etmek içindir.

1900'lerden Simha Tora Bayrağı

KARAKUS

ISRAELIS

FISIH

Yahudi hac bayramlarından ilkidir. Mısır'dan çıkışın anısına kutlanır; o dönem hamurda maya kullanılmadığı için bu bayramda da kullanılmaz. Bayram süresince maya ve mayalı yiyecekler kullanılmadığı için 'Hamursuz' da denilmektedir. Evlerdeki maya ile ilgili her şey kaldırılır. Kaplar ısıtılır ya da üç kere yıkanır. Yahudi esnaf maya ile ilgili malzemeleri sonradan almak üzere komşusuna satar. Bayramın ilk günü mayasız ekmek ve kuzu inciğinden yapılan yemek topluca yenir. Mart Nisan ayları arasında sekiz gün sürer. Bu bayram süresince mayalı yiyecekler yenmez.

KAŞAR KULUŞ

ŞAVU'OT:

Üç büyük Yahudi hac bayramının sonuncusudur.
Haftalar Bayramı (Gül Bayramı Osm.) olarak da adlandırılır.
Tora'nın Yahudilere verilişini kutlandığı bayramıdır.
Haziran ve Temmuz aylarında kutlanır.
Fısh'ın ikinci gününden başlayarak yedi hafta sürer.
Aslında bir çeşit hasat bayramıdır.
Yahudiler için Fısh fiziki kölelikten, Şavu'ot ise manevi kölelikten kurtuluşu temsil eder.

HANUKA

Dini ve Milli bir bayramdır. 'Işıklar Bayramı' da denir. MÖ 165 yılında Seleukos hakimiyetine karşı çıkan Makabbi isyanının başarısı için yapılan kutlamalardır. Süleyman Mabedin'de şamdandaki bir günlük yağın sekiz gün yanması anısına her gün bir mum yakılır. Zaferin tanrıdan geldiğinin vurgusunu yapan Zekeriya Peygamber kitabından bölümler okunur. Noel dönemine gelen bu bayram muhafazakar Yahudilerce Noel'e alternatif olarak kutlanır.

HANUKİYA

Hanuka bayramında kullanılan dokuz kollu şamdan. En ortadaki kola Şamaş adı verilir; biraz yukardadır. Şamaş Hanuka bayramında her gün yanmaktadır. Yakıldığında mumlar bitene kadar söndürülmez. Yanar haldeki bir Hanukiya hareket ettirilmez. Yanan bir hanukiyanın ışığından istifade edilmez bu yüzden odada başka bir ışık açık bırakılmalıdır. Bir kandilini yakmak için diğerinden yararlanılmaz.

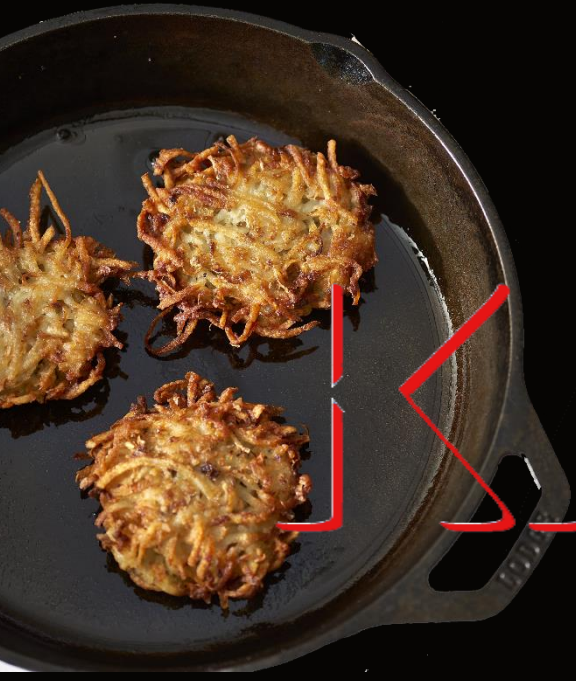
KARAKULUS

HANUKA ZİYAFETİ

Bir günlük yağın mucizeyle sekiz gün yanmasını anmak için, Hanuka'da çoğunlukla yağda kızarmış yemekler tercih edilir. Latke, Sufganiya, sütlü yiyecekler ve peynir yenir.

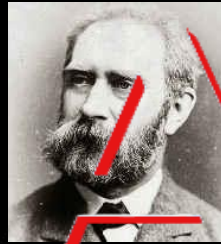
KARAKUŞ

Ester

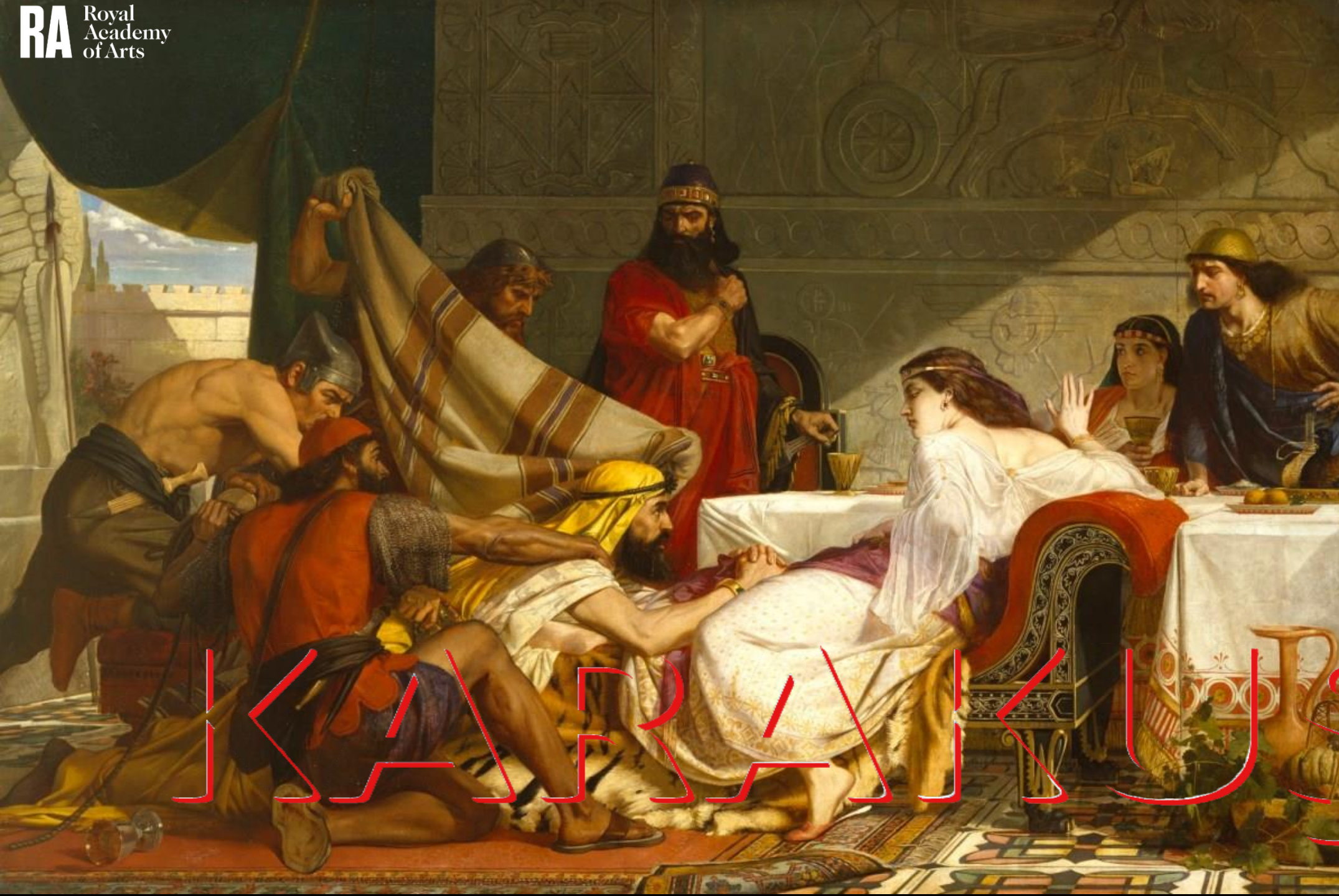
Tevrat'ta (Ester) Xerxes dönemi olarak anlatılan hikayede Xerxes (Ahaşveroş) Yahudi bir kız ile evlenir. Üvey babası (Mordakai) ile kral başdanışmanı (Haman) arasındaki çekişme sonucunda Haman ülkedeki Yahudilerin öldürülmesi için kraldan ferman alır. Ester izinsiz, öldürülme pahasına kralın huzuruna çıkar ve kendisinin de Yahudi olduğunu söyleyerek Kral Xerxes'ten tüm Yahudiler için af diler. Kral fermanın geri alınamayacağını ama Yahudilere kendilerini savunma şansı vereceğini söyler; Yahudiler savaşarak büyük kayıp vermektan kurtulurlar.

Edwin Long
İngiliz Ressam
(1829 - 1891)

KARAKUŞ

KARAKUS

Edward Armitage
İngiliz Ressam
(1817 - 1896)

PURİM (ESTER):

Yahudiler Ester'e şükranlarını sunmak için Adar ayının (Şubat/Mart) 14. gününü 'Purim' veya 'Ester Bayramı' olarak kutladılar. Kralın Yahudilerin katlettirileceği tarihi kura çekerek belirlediği için bayrama Purim (Kura) adı verilmiştir. Sinagogda bayram sabahı ve akşamı cemaatle birlikte Ester bölümü okunur. O gün çocuklara şeker ve harçlık verilip; yoksullara sadaka dağıtılır. Çocukların maskeler taktığı yetişkinlerin içki içtiği karnaval havasında geçer. Dindar Yahudiler bayramın bir gün öncesinde bir günlük oruç tutarlar.

MODERN BAYRAMLAR

Modern bayramlar

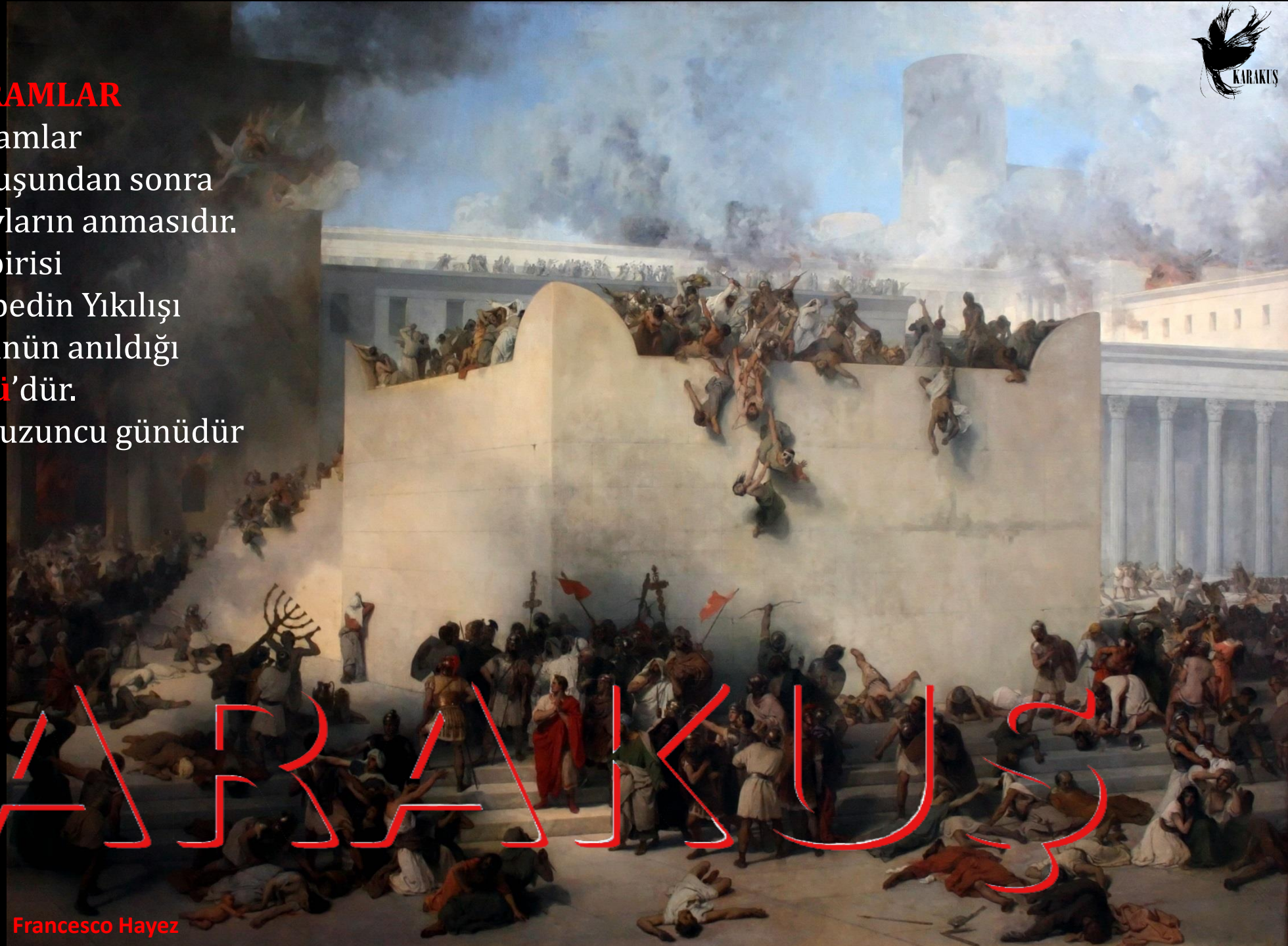
İsrail devletinin kuruluşundan sonra
Tarihlerindeki kötü olayların anmasıdır.

Bunlardan birisi

Birinci ve İkinci Mabedin Yıkılışı
ve Kudüs'ün düşüşünün anıldığı

Matem Günü'dür.

Ağustos (Av) ayının Dokuzuncu günüdür

KARAKUŞ

MODERN BAYRAMLAR

Diğer anma günü
Nazilerin II. Dünya Savaşı
Sırasında Yahudi Katliamı anısınadır
Nisan ayının 27. gününde
Holokost ve Direniş Günü
kutlanır.

DW

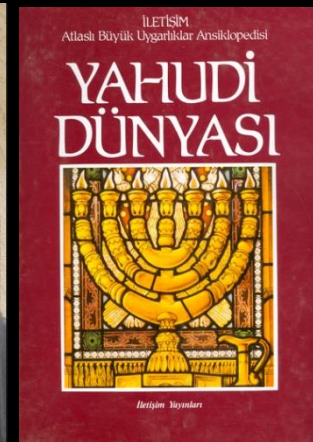
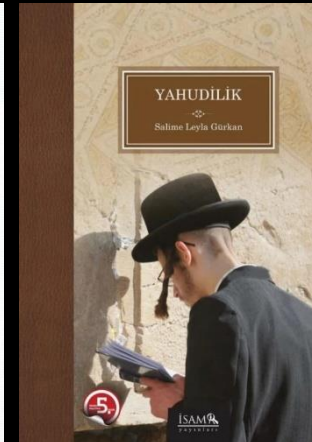
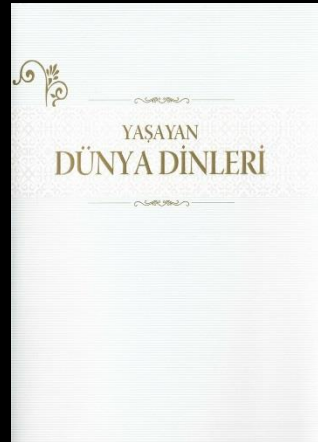
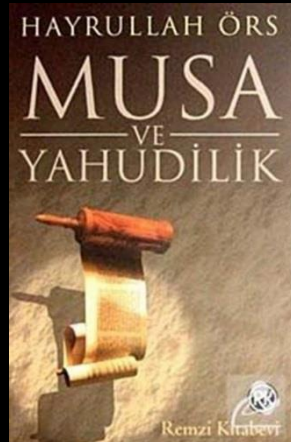
KARAKUS

203647-S

KAYNAKÇA ve
OKUMA LİSTESİ

- ★ **Şinasi Gündüz (Edt.);** Yaşayan Dünya Dinleri, Yahudilik (Baki Adam) DİB, Ankara.
- ★ **Nicholas de Lange (1987)** Yahudi Dünyası. İletişim Yayınları.
- ★ **Salime Leyla Gürkan (2019)** Anahatlarıyla Yahudilik. İsam Yayınları.
- ★ **Hayrullah Örs (1966)** Musa ve Yahudilik. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- ★ **Cahit Akşit (2019)** Dinler Tarihi. Kamer Yayınları.
- ★ <https://www.britannica.com/>
- ★ <https://www.history.com/topics/religion/judaism>

İsmail KARAKUŞ
karakus@ankara.edu.tr

